ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 5.6.2019
COM(2019) 500 final

# ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

## Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2019: ειδικές ανά χώρα συστάσεις

# 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

**Η ευρωπαϊκή οικονομία αναπτύσσεται για έβδομο συναπτό έτος.** Κατά τη θητεία της Επιτροπής Γιούνκερ, οι επενδύσεις επανήλθαν στα προ της κρίσης επίπεδα, ο αριθμός των απασχολουμένων έφθασε στο υψηλότερο επίπεδο που έχει καταγραφεί ποτέ και το δημόσιο χρέος μειώθηκε συνολικά.

**Η ευρωπαϊκή οικονομία θα συνεχίσει την ανάπτυξή της κατά το τρέχον και το επόμενο έτος, καθώς όλα τα κράτη μέλη θα καταγράψουν θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, παρά τις λιγότερο ευνοϊκές συνθήκες.** Πέρυσι, η ευρωπαϊκή οικονομία επηρεάστηκε από αδυναμίες σε παγκόσμιο επίπεδο, σε ένα πλαίσιο συνεχιζόμενων εντάσεων στο εμπόριο, αυξημένης αβεβαιότητας και σημαντικής επιδείνωσης των διεθνών χρηματοπιστωτικών συνθηκών κατά την αλλαγή του έτους. Κατά το τρέχον και το επόμενο έτος, η εγχώρια ζήτηση αναμένεται να συνεχίσει να αποτελεί τον κύριο μοχλό της οικονομικής ανάπτυξης, υποστηριζόμενη από την περαιτέρω αύξηση της απασχόλησης και των εισοδημάτων, το χαμηλό κόστος χρηματοδότησης και τα υποστηρικτικά δημοσιονομικά μέτρα σε ορισμένα κράτη μέλη.

**Οι αποτελεσματικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, συνοδευόμενες από καλά στοχευμένες επενδυτικές στρατηγικές και υπεύθυνες δημοσιονομικές πολιτικές, εξακολουθούν να χρησιμεύουν ως πυξίδα για τον εκσυγχρονισμό της ευρωπαϊκής οικονομίας.** Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδόθηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου παρέχουν κατευθύνσεις στα κράτη μέλη για να αντιμετωπίσουν κατάλληλα τις επίμονες και νέες προκλήσεις και να επιτύχουν τους κοινούς βασικούς στόχους πολιτικής τους. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, είναι καίριας σημασίας να συνεχιστεί η προσπάθεια για την επίτευξη του «ενάρετου τριγώνου» που συνίσταται στην τόνωση των επενδύσεων, στην επιδίωξη αποτελεσματικών μεταρρυθμίσεων που προωθούν τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, καθώς και στην εφαρμογή υγιών δημοσιονομικών πολιτικών. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις περιλαμβάνουν επίσης κατευθύνσεις σχετικά με την ενίσχυση των επιδόσεων και της διακυβέρνησης της Οικονομικής και Νομισματικής μας Ένωσης, καθώς και σχετικά με την ανθεκτικότητα των οικονομιών της ζώνης του ευρώ σύμφωνα με τη σύσταση του 2019 σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ[1], και την προώθηση της κοινωνικής σύγκλισης σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.

**Οι αδυναμίες της παγκόσμιας ανάπτυξης ενισχύουν την ανάγκη για συνεχή αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προκλήσεων των οικονομιών της ΕΕ.** Η αυστηρότερη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων στις μεταρρυθμίσεις είναι καίριας σημασίας για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και του αναπτυξιακού δυναμικού των οικονομιών μας ενόψει των αυξανόμενων οικονομικών κινδύνων και της αβεβαιότητας. Η εφαρμογή αυτή προϋποθέτει την αύξηση του αντίκτυπου και της κλίμακας της καινοτομίας και τη διασφάλιση της ποιότητας των δεξιοτήτων και της συνάφειά τους με την αγορά εργασίας. Η προώθηση της κοινωνικής ένταξης, η προστασία και η προώθηση των επενδύσεων και η βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων οικονομικών έχουν καίρια σημασία για τον μετριασμό των επιπτώσεων της επιβράδυνσης της ανάπτυξης στην απασχόληση και την ανισότητα. Η επιβράδυνση της οικονομικής δυναμικής καταδεικνύει επίσης την ανάγκη για μια πιο συμμετρική επανεξισορρόπηση σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξακολουθήσουν να βελτιώνουν τη διατηρησιμότητα των δημόσιων

[1] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5097-2019-INIT/el/pdf

οικονομικών τους, ιδίως όταν οι δείκτες χρέους είναι υψηλοί. Ταυτόχρονα, τα κράτη μέλη με χαμηλά επίπεδα επενδύσεων που διαθέτουν δημοσιονομικά περιθώρια θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν τα περιθώρια αυτά για να στηρίξουν το αναπτυξιακό δυναμικό. Η ενίσχυση της ενιαίας αγοράς και η βελτίωση της συμπληρωματικότητας μεταξύ των πολιτικών για την ενιαία αγορά και των εθνικών διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων θα συμβάλουν στη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ανθεκτικότητας της οικονομίας της ΕΕ. Σε παγκόσμιο επίπεδο, η ανανεωμένη στρατηγική της ΕΕ για την Κίνα υπογραμμίζει τις σημαντικές ευκαιρίες που υπάρχουν για δημιουργία θέσεων εργασίας και ανάπτυξη στην Ευρώπη[2].

**Οι επενδύσεις πρέπει να συμβαδίζουν με τις μεταρρυθμίσεις.** Με αυτή τη δέσμη μέτρων, η Επιτροπή έχει ιδίως ως στόχο να διασφαλίσει ότι οι επενδύσεις και οι μεταρρυθμίσεις θα ευθυγραμμιστούν περαιτέρω και θα παράσχουν ένα πιο συνεκτικό πλαίσιο πολιτικής. Σύμφωνα με την ενισχυμένη ανάλυση της Επιτροπής σχετικά με τις επενδυτικές ανάγκες και τα σημεία συμφόρησης που αντιμετωπίζει κάθε κράτος μέλος στις εκθέσεις ανά χώρα, στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις για το 2019 δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στις επενδύσεις.

**Παρότι δεν είναι δυνατόν να καλυφθούν όλες οι επενδυτικές ανάγκες από κονδύλια της ΕΕ, τα κονδύλια αυτά προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες για την κάλυψη των συγκεκριμένων επενδυτικών κενών που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις.** Με την αποτελεσματικότερη πολιτική σύνδεση μεταξύ του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και της χρηματοδότησης της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027, όπως ορίζεται στις προτάσεις της Επιτροπής για το επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο της ΕΕ, τα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ όπως το InvestEU, ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη», το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη» και τα ταμεία της πολιτικής συνοχής προσφέρουν σημαντικές ευκαιρίες. Ειδικότερα, η διαδικασία του προγραμματισμού των επόμενων κονδυλίων της πολιτικής συνοχής της ΕΕ είναι καίριας σημασίας. Ο διάλογος με τις εθνικές και περιφερειακές αρχές σχετικά με την καλύτερη χρήση των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής[3] σε εθνικό επίπεδο για την περίοδο 2021-2027 μόλις άρχισε και οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις, μαζί με τις εκθέσεις ανά χώρα, παρέχουν το αναλυτικό πλαίσιο για έναν επιτυχημένο προγραμματισμό.

## 2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΙΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΤΩΝ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΩΝ

**Η οικονομία της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναμένεται να συνεχίσει να αναπτύσσεται κατά το τρέχον και το επόμενο έτος, αν και με βραδύτερο ρυθμό.** Η προβλεπόμενη επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης το 2019 οφείλεται εν μέρει στον σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο του εξωτερικού περιβάλλοντος στους τομείς με εξαγωγικό προσανατολισμό. Ορισμένοι ιδιαίτεροι παράγοντες ανά χώρα και ανά τομέα (π.χ. στην αυτοκινητοβιομηχανία) έχουν επίσης επηρεάσει τα αριθμητικά στοιχεία του μεταποιητικού τομέα σε ορισμένες μεγάλες ευρωπαϊκές οικονομίες. Η εσωτερική πολιτική αβεβαιότητα και η αναστροφή των μεταρρυθμίσεων έχουν λειτουργήσει ανασταλτικά για την εμπιστοσύνη και τις προοπτικές ανάπτυξης σε ορισμένες χώρες. Η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, σε συνδυασμό με τη μέτρια αύξηση των μισθών των εργαζομένων, αναμένεται να στηρίξουν την κατανάλωση και την οικονομική δραστηριότητα, ενώ η αβεβαιότητα ως προς τις οικονομικές προοπτικές εξακολουθεί να επιβαρύνει το γενικό κλίμα. Οι επενδύσεις αναμένεται να εξακολουθήσουν

[2] https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/communication-eu-china-a-strategic-outlook.pdf

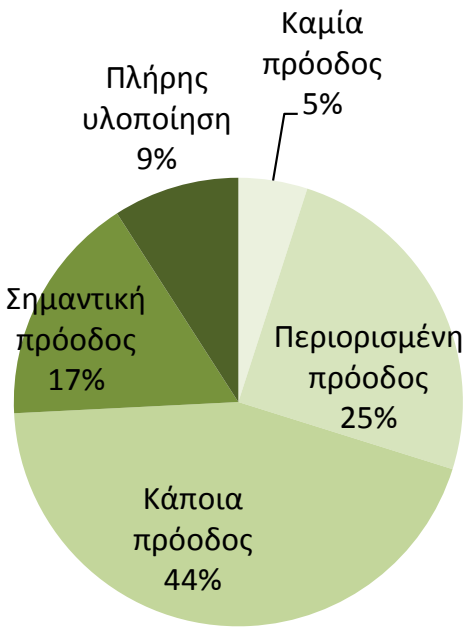
[3] Τα ταμεία της πολιτικής συνοχής της ΕΕ συνίστανται στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ και στο Ταμείο Συνοχής

να επεκτείνονται, αλλά με βραδύτερο ρυθμό λόγω του λιγότερο ευνοϊκού εξωτερικού περιβάλλοντος και των επιπέδων αβεβαιότητας όσον αφορά τις εμπορικές πολιτικές. Συνολικά, οι ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης και τα υποστηρικτικά δημοσιονομικά μέτρα σε ορισμένα κράτη μέλη αναμένεται να στηρίξουν περαιτέρω την αύξηση της εγχώριας ζήτησης.

**Παρότι τα θεμελιώδη μεγέθη έχουν βελτιωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια, πρέπει να συνεχίσουμε να βελτιώνουμε την ανθεκτικότητα και το αναπτυξιακό δυναμικό της ευρωπαϊκής οικονομίας.** Είναι καίριας σημασίας να αυξηθεί η δυνητική ανάπτυξη και να ενισχυθούν τα δημοσιονομικά περιθώρια για την αντιμετώπιση αρνητικών οικονομικών κλυδωνισμών στο μέλλον. Δεδομένων των σημαντικών και αλληλένδετων κινδύνων που συνδέονται με τις οικονομικές προοπτικές, είναι αναγκαίο να ενταθούν οι προσπάθειες για να αντιμετωπιστούν οι διαρθρωτικές προκλήσεις και αδυναμίες που μπορεί να αναδείξει περισσότερο η φθίνουσα οικονομική δυναμική. Η προώθηση και η προστασία των επενδύσεων στην εκπαίδευση και τις δεξιότητες, καθώς και στις ποιοτικές υποδομές και την καινοτομία θα ενισχύσουν το αναπτυξιακό δυναμικό των οικονομιών μας και ταυτόχρονα θα στηρίξουν τη συνολική ζήτηση. Η προώθηση του σεβασμού του κράτους δικαίου, ιδίως των ανεξάρτητων συστημάτων δικαιοσύνης και των αυστηρών πλαισίων για την καταπολέμηση της διαφθοράς, είναι επίσης ζωτικής σημασίας στο πλαίσιο αυτό. Όσον αφορά τα δημόσια οικονομικά, οι χώρες με υψηλό χρέος θα πρέπει να εφαρμόσουν πολιτικές που αυξάνουν τα δημοσιονομικά αποθέματα και κατευθύνουν τους δείκτες χρέους σε σταθερά πτωτική πορεία. Ταυτόχρονα, είναι σημαντικό να χρησιμοποιηθούν τώρα τα δημοσιονομικά περιθώρια όπου υπάρχουν. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στον φιλοαναπτυξιακό χαρακτήρα και τις αναδιανεμητικές επιπτώσεις των δαπανών και του φορολογικού συστήματος σε όλα τα κράτη μέλη. Τέλος, μια πιο συμμετρική επανεξισορρόπηση σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ θα περιορίσει τις αρνητικές επιπτώσεις της απομόχλευσης του χρέους στην ανάπτυξη και την εξάρτηση των οικονομικών μας επιδόσεων από την εξωτερική ζήτηση.

**Πάνω από τα δύο τρίτα των ειδικών ανά χώρα συστάσεων που εκδόθηκαν έως το 2018 έχουν εφαρμοστεί με τουλάχιστον «*κάποια πρόοδο*»** (βλ. διάγραμμα 1)**.** Η εφαρμογή των διαφόρων συστάσεων που συμφωνήθηκαν με τα κράτη μέλη από το 2011 συνεχίζεται με σταθερή πορεία. Σε ορισμένες περιπτώσεις, υπάρχουν ενδείξεις οπισθοδρόμησης όσον αφορά στοιχεία των θεμελιωδών μεταρρυθμίσεων που εγκρίθηκαν στο παρελθόν. Η μεγαλύτερη πρόοδος έχει επιτευχθεί στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, ενώ ακολουθεί η πρόοδος όσον αφορά τη νομοθεσία που διέπει τις εργασιακές σχέσεις και την προστασία της απασχόλησης. Η πρόοδος υπήρξε ιδιαίτερα αργή όσον αφορά τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και τη μακροχρόνια περίθαλψη, καθώς και τον ανταγωνισμό στον τομέα των υπηρεσιών.

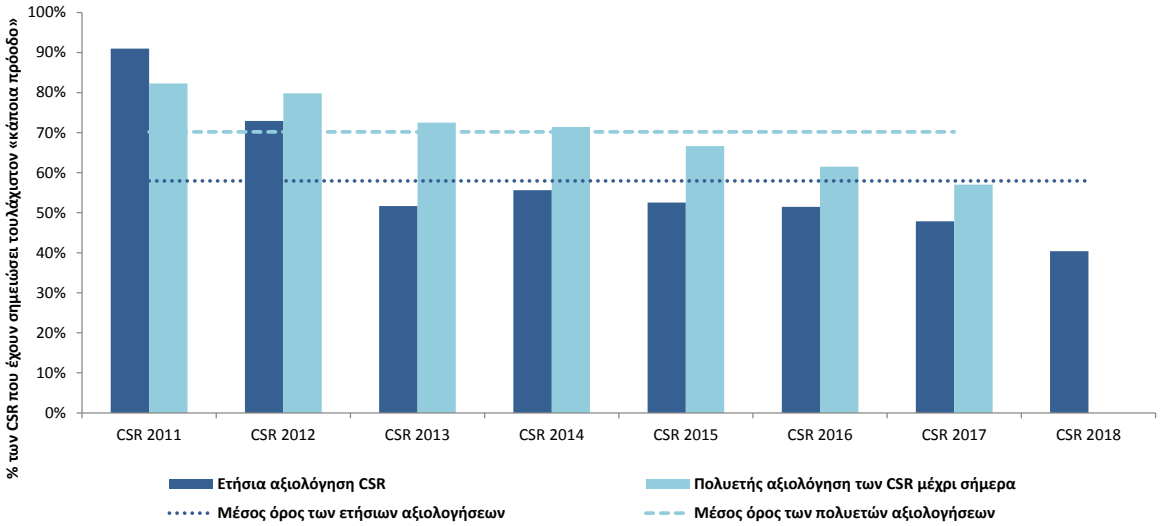
*Διάγραμμα 1 – Σημερινό επίπεδο υλοποίησης των ειδικών ανά χώρα συστάσεων 2011-2018*




*Σημείωση: η πολυετής αξιολόγηση εξετάζει την υλοποίηση από τη στιγμή που εγκρίθηκαν οι πρώτες συστάσεις έως τη δημοσίευση της παρούσας ανακοίνωσης τον Μάιο του 2019. Η συνολική αξιολόγηση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων που αφορούν τη δημοσιονομική πολιτική περιλαμβάνει τη συμμόρφωση με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης.*

**Αν εξεταστεί η πρόοδος των μεταρρυθμίσεων σε ετήσια βάση, τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει τουλάχιστον «*κάποια πρόοδο*» ως προς 4 από τις 10 συστάσεις που τους απευθύνθηκαν τον Ιούλιο του 2018** (βλ. διάγραμμα 2). Οι επιδόσεις τους αυτές είναι χειρότερες από των προηγούμενων ετών. Μετά την αξιολόγηση που διενεργήθηκε τον Φεβρουάριο στο πλαίσιο των ανά χώρα εκθέσεων, δεν σημειώθηκε σημαντική περαιτέρω πρόοδος όσον αφορά τις μεταρρυθμίσεις συνολικά. Ωστόσο, η εκτίμηση αυτή αποκρύπτει διαφορές μεταξύ κρατών μελών και τομέων πολιτικής. Η εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες εξακολουθεί να γίνεται με αποφασιστικότητα, αν και η πρόοδος είναι κάπως μικρότερη σε σύγκριση με τα τολμηρά μέτρα που ελήφθησαν αμέσως μετά την κρίση. Η πρόοδος παραμένει περιορισμένη όσον αφορά την υλοποίηση των συστάσεων σχετικά με τη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και την ενίσχυση του ανταγωνισμού στον τομέα των υπηρεσιών. Εάν ληφθούν υπόψη οι εναπομένουσες οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις και οι κίνδυνοι δυσμενέστερων εξελίξεων στις οικονομικές προοπτικές, η αυστηρότερη εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των οικονομιών της ΕΕ.

*Διάγραμμα 2 – Υλοποίηση των ειδικών ανά χώρα συστάσεων: ετήσια αξιολόγηση σε κάθε διαδοχικό έτος από το 2011 σε σχέση με τη μέχρι σήμερα υλοποίηση*




*Σημείωση: η πολυετής αξιολόγηση εξετάζει την υλοποίηση από τη στιγμή που εγκρίθηκαν οι πρώτες συστάσεις έως τη δημοσίευση της παρούσας ανακοίνωσης τον Μάιο του 2019. Για τα έτη 2011 και 2012 είναι πιο δύσκολη η σύγκριση της ετήσιας αξιολόγησης με την πολυετή αξιολόγηση λόγω των διαφορετικών κατηγοριών αξιολόγησης των ειδικών ανά χώρα συστάσεων.*

**Η πρόοδος στη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών συνεχίζεται, αλλά απαιτείται να ληφθούν περαιτέρω μέτρα πολιτικής.** Ορισμένα κράτη μέλη εξακολουθούν να εμφανίζουν ιδιωτικό και δημόσιο χρέος σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, γεγονός που περιορίζει τα περιθώρια ελιγμών για την αντιμετώπιση αρνητικών κλυδωνισμών. Ορισμένα άλλα κράτη μέλη βλέπουν ενδείξεις πιθανής υπερθέρμανσης σε σχέση με τη δυναμική αύξηση των τιμών των κατοικιών και το αυξανόμενο κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος. Η επανεξισορρόπηση της εξωτερικής θέσης των χωρών παραμένει ατελής. Τα μεγάλα εξωτερικά ελλείμματα έχουν μεν διορθωθεί, αλλά σε αρκετές χώρες εξακολουθούν να υφίστανται μεγάλα πλεονάσματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρά την ύπαρξη ορισμένων μέτριων ενδείξεων προσαρμογής. Το μεγάλο πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της ζώνης του ευρώ παραμένει σε γενικές γραμμές αμετάβλητο, γεγονός που αντικατοπτρίζει, αφενός, τη συνολική εγχώρια ζήτηση η οποία υστερεί σε σχέση με την οικονομική δραστηριότητα και, αφετέρου, τη βελτιωμένη ανταγωνιστική θέση που στηρίζει τις εξαγωγές. Για να συνεχιστεί η επανεξισορρόπηση απαιτούνται διαφοροποιημένες αποκρίσεις. Τα κράτη μέλη με ελλείμματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ή με υψηλό εξωτερικό χρέος πρέπει να συνεχίσουν να βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα, ενώ τα κράτη μέλη με μεγάλα πλεονάσματα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών θα πρέπει να δημιουργήσουν πιο ευνοϊκές προϋποθέσεις για την αύξηση των μισθών και των επενδύσεων. Για όλα τα κράτη μέλη, τα μέτρα που αποβλέπουν στην αύξηση της παραγωγικότητας και των επενδύσεων είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη υψηλότερης δυνητικής ανάπτυξης.

## 3. ΚΥΡΙΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΩΝ ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ 2019-2020

**Ο γενικός στόχος των συστάσεων είναι να ενθαρρυνθούν τα κράτη μέλη να αυξήσουν το δυναμικό ανάπτυξής τους με τον εκσυγχρονισμό των οικονομιών τους και την περαιτέρω**

**ενίσχυση της ανθεκτικότητάς τους.** Δεδομένης της αναμενόμενης επιβράδυνσης, όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα σε μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Επιπλέον, οι ολοένα και περισσότερο ψηφιοποιημένες και παγκοσμιοποιημένες οικονομίες απαιτούν εξυπνότερες επενδύσεις σε σχετικές υποδομές, καινοτομία, εκπαίδευση και δεξιότητες. Εξάλλου, η ψηφιοποίηση, η μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας και η γήρανση του πληθυσμού, καθώς και ο οικολογικός προσανατολισμός της οικονομίας απαιτούν πρόσθετες προσπάθειες για τη στήριξη της δημιουργίας ποιοτικών θέσεων εργασίας και τη διασφάλιση βιώσιμων, επαρκών και χωρίς αποκλεισμούς συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας.

**Οι εθνικές κοινωνικοοικονομικές τάσεις συγκαλύπτουν τις περιφερειακές διαφορές που είναι σημαντικές σε ορισμένες χώρες.** Αναδρομικά, βλέπουμε ότι τα οφέλη της οικονομικής ανάπτυξης δεν κατανεμήθηκαν εξίσου σε όλες τις περιφέρειες. Ατενίζοντας το μέλλον, βλέπουμε ότι οι κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις δεν επηρεάζουν όλα τα τμήματα της κοινωνίας κατά τον ίδιο τρόπο. Ως εκ τούτου, με βάση τα πορίσματα των ανά χώρα εκθέσεων για το 2019, οι φετινές συστάσεις μνημονεύουν τις περιφερειακές και εδαφικές ανισότητες, κατά περίπτωση. Στόχος είναι να προσδιοριστούν καλύτερα οι ειδικές επενδυτικές ανάγκες και να προωθηθεί η ταχύτερη οικονομική και κοινωνική σύγκλιση χάρη στις επενδύσεις που θα συγχρηματοδοτηθούν από τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής της ΕΕ την περίοδο 2021-2027.

**Οι συνεχώς αυξανόμενοι παράγοντες αβεβαιότητας στις παγκόσμιες αγορές καταδεικνύουν τη σημασία της ενιαίας αγοράς.** Η εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς είναι ουσιαστικής σημασίας για τη διευκόλυνση εισροών υψηλής ποιότητας στις επιχειρήσεις σε ανταγωνιστικές τιμές και για την προσφορά μεγάλων και ρευστών αγορών στους παρόχους αγαθών και υπηρεσιών της ΕΕ. Το σχετικά χαμηλότερο επίπεδο ολοκλήρωσης στις αγορές υπηρεσιών αποτέλεσε αντικείμενο προσοχής στο παρελθόν, αλλά ο ρυθμός των μεταρρυθμίσεων υπήρξε συχνά απογοητευτικός. Το κόστος ευκαιρίας της ανεπαρκούς ολοκλήρωσης στις αγορές υπηρεσιών αυξάνεται και διαχέεται σε όλα τα κράτη μέλη. Επιπλέον, υπάρχουν επίσης δυνατότητες βελτίωσης σε ορισμένους τομείς των αγορών αγαθών, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή της αμοιβαίας αναγνώρισης. Η δημιουργία μιας πραγματικά ενιαίας αγοράς κεφαλαίων στην Ευρώπη μέσω της Ένωσης Κεφαλαιαγορών θα αυξήσει την ικανότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος να απορροφά τους κραδασμούς, με τη διαφοροποίηση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για τις επιχειρήσεις, και θα διανοίξει νέες επενδυτικές ευκαιρίες. Η εδραίωση της ενιαίας αγοράς απαιτεί πρόσθετες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες σε επίπεδο κρατών μελών, ώστε να προχωρήσει η ολοκλήρωση σε όλες τις διαστάσεις της: στον ψηφιακό τομέα, στον ενεργειακό, στον κεφαλαιακό και στον τομέα των μεταφορών. Για παράδειγμα, συνιστάται στην Ιταλία να βελτιώσει την ποιότητα των υποδομών της, σε συνάρτηση με τις περιφερειακές της ανισότητες.

**Τον Φεβρουάριο του 2019, η Επιτροπή εντόπισε ανισορροπίες σε 13 κράτη μέλη.** Για την αντιμετώπιση των εν λόγω ανισορροπιών είναι αναγκαίο να δοθεί η κατάλληλη συνέχεια στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Βάσει εμπεριστατωμένων επισκοπήσεων, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι 10 κράτη μέλη αντιμετωπίζουν ανισορροπίες για τους σκοπούς της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών (Βουλγαρία, Κροατία, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Κάτω Χώρες, Ρουμανία Ισπανία και Σουηδία) και τρία κράτη μέλη αντιμετωπίζουν υπερβολικές ανισορροπίες (Κύπρος, Ελλάδα και Ιταλία)[4]**.**

[4] Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και την Ευρωομάδα: Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2019: Αξιολόγηση της προόδου σχετικά με τις διαρθρωτικές

- Στην περίπτωση της Κροατίας, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι ανισορροπίες δεν είναι πλέον υπερβολικές λόγω των βελτιώσεων στην οικονομική κατάσταση και της προόδου στο επίπεδο των πολιτικών.
- Η Ελλάδα αποτέλεσε αντικείμενο εμπεριστατωμένης επισκόπησης για πρώτη φορά αφότου εξήλθε από το πρόγραμμα χρηματοδοτικής συνδρομής, και οι πολιτικές για την αντιμετώπιση των ανισορροπιών παρακολουθούνται στο πλαίσιο ενισχυμένης εποπτείας για την άσκηση εποπτείας μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος.
- Στην Κύπρο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές αδυναμίες παρά τη βελτίωση του οικονομικού πλαισίου και σχετική εντατικοποίηση των πολιτικών δεσμεύσεων πρόσφατα.
- Στην Ιταλία, οι προοπτικές ανάπτυξης και τα δημόσια οικονομικά επιδεινώθηκαν, ενώ πρόσφατα μέτρα πολιτικής αποτέλεσαν οπισθοδρόμηση έναντι στοιχείων προηγούμενων μεταρρυθμίσεων, μεταξύ άλλων σε σχέση με το συνταξιοδοτικό σύστημα. Τον Φεβρουάριο η Επιτροπή ανακοίνωσε ότι, εφόσον η επιδείνωση ή η μείωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών για την Ιταλία θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από τη μελλοντική δράση πολιτικής, θα παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την τήρηση των δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η Ιταλία για την αντιμετώπιση των ανισορροπιών της. Από την άποψη αυτή, το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων της Ιταλίας για το 2019 μόνο εν μέρει αντιμετωπίζει τα διαρθρωτικά ζητήματα που θίγουν οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2018, ενώ συχνά δεν παρέχονται λεπτομέρειες ούτε σχετικά με τις ελάχιστες νέες δεσμεύσεις που περιέχει ούτε σχετικά με το χρονοδιάγραμμα εφαρμογής τους. Ωστόσο, η στρατηγική μεταρρυθμίσεων της Ιταλίας βασίζεται σε μείζονες μεταρρυθμίσεις που έχουν ήδη δρομολογηθεί σε διάφορους τομείς, γεγονός που δείχνει ευρεία συνέχεια σε σύγκριση με τα προηγούμενα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων.

Όπως και κατά τα προηγούμενα έτη, θα υπάρξει επίσης ειδική παρακολούθηση στο πλαίσιο της διαδικασίας μακροοικονομικών ανισορροπιών για όλες τις χώρες με διαπιστωθείσες ανισορροπίες ή υπερβολικές ανισορροπίες.

*Δημόσια οικονομικά και φορολογία*

**Το δημόσιο χρέος μειώνεται, αλλά η πρόοδος είναι άνιση μεταξύ των κρατών μελών.** Ορισμένα κράτη μέλη δεν επωφελήθηκαν επαρκώς από τις ευνοϊκές κυκλικές συνθήκες και τα χαμηλά επιτόκια τα τελευταία χρόνια για την ανασύσταση δημοσιονομικών αποθεμάτων ασφαλείας. Ορισμένα άλλα έχουν επιτύχει υγιείς δημοσιονομικές θέσεις που τους παρέχουν δημοσιονομικά περιθώρια για τη στήριξη των επενδύσεων. Συνολικά, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός της ζώνης του ευρώ παρέμεινε σε γενικές γραμμές ουδέτερος κατά την περίοδο 2015-2018 και, με βάση τις προβλέψεις της Επιτροπής, θα πρέπει να καταστεί ελαφρώς επεκτατικός το 2019.

**Το δημόσιο χρέος παραμένει υψηλό σε αρκετά κράτη μέλη.** Ο αντίκτυπος της γήρανσης του πληθυσμού δημιουργεί πρόσθετες προκλήσεις και καθιστά αναγκαία τη συνέχιση των μεταρρυθμίσεων των συνταξιοδοτικών συστημάτων και των συστημάτων

μεταρρυθμίσεις, την πρόληψη και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών, και αποτελέσματα των εμπεριστατωμένων επισκοπήσεων βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, COM(2019) 150 final.

ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και μακροχρόνιας περίθαλψης, ώστε να αυξηθούν η αποδοτικότητα, η αποτελεσματικότητα και η καταλληλότητά τους και να διατηρηθεί η μακροπρόθεσμη δημοσιονομική τους βιωσιμότητα. Εξακολουθούν να έχουν ουσιαστική σημασία οι συνταξιοδοτικές μεταρρυθμίσεις που αποσκοπούν στην προσαρμογή της ισορροπίας μεταξύ εργασιακού βίου και συνταξιοδότησης, καθώς και στη στήριξη της επικουρικής συνταξιοδοτικής αποταμίευσης. Κατά περίπτωση, οι μεταρρυθμίσεις των συστημάτων κοινωνικής πρόνοιας πρέπει να συμφωνηθούν αμέσως, λαμβανομένου υπόψη του αντικτύπου τους στις ενδιαφερόμενες ομάδες. Η πείρα δείχνει ότι οι τομείς αυτοί είναι από τους πιο δύσκολο να μεταρρυθμιστούν, και για τον λόγο αυτό πρέπει να δρομολογηθεί χωρίς καθυστέρηση η μεταρρυθμιστική διαδικασία. Ταυτόχρονα, θα πρέπει ευθύς εξ αρχής να ενταθούν οι διαβουλεύσεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη. Θα πρέπει να αποφεύγεται και να διορθώνεται σαφώς κάθε αναστροφή μεταρρυθμίσεων, δεδομένου ότι τέτοιες αναστροφές θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο τη διατηρησιμότητα των δημόσιων οικονομικών και να μειώσουν το αναπτυξιακό δυναμικό και τη δικαιοσύνη μεταξύ των γενεών.

**Για την ενίσχυση της δημοσιονομικής διατηρησιμότητας της ζώνης του ευρώ και των κρατών μελών της απαιτούνται διαφοροποιημένες εθνικές δημοσιονομικές πολιτικές.** Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα διαθέσιμα δημοσιονομικά περιθώρια και οι δευτερογενείς επιπτώσεις σε όλες τις χώρες. Τα κράτη μέλη που εμφανίζουν ακόμη υψηλά επίπεδα δημόσιου χρέους θα πρέπει να συνεχίσουν την ανασύσταση δημοσιονομικών αποθεμάτων ασφαλείας. Με τον τρόπο αυτό θα μειωθεί η ευαισθησία τους σε κλυδωνισμούς και θα καταστεί δυνατή η πλήρης λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών στην επόμενη ύφεση. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις καθορίζουν την απαιτούμενη προσπάθεια δημοσιονομικής προσαρμογής σύμφωνα με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης για τα κράτη μέλη που δεν έχουν ακόμη επιτύχει τον μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό στόχο τους. Στα κράτη μέλη με επαρκή περιθώρια συνιστάται να χρησιμοποιήσουν δημοσιονομικές και διαρθρωτικές πολιτικές στο πλαίσιο των κανόνων του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, προκειμένου να αυξήσουν τις δημόσιες επενδύσεις ώστε να στηρίξουν την ανάπτυξη και να διευκολύνουν την οικονομική επανεξισορρόπηση.

**Η βελτίωση της ποιότητας των δημόσιων δαπανών θα μπορούσε να ενισχύσει την ικανότητα των δημόσιων οικονομικών να στηρίζουν την ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.** Η μετάβαση προς μια διάρθρωση των δημόσιων δαπανών και εσόδων η οποία να ευνοεί την εκπαίδευση, την απασχόληση και τις επενδύσεις αποτελεί μέσο για την αύξηση του αναπτυξιακού δυναμικού. Ως εκ τούτου, παράλληλα με τις προσπάθειες για συγκράτηση των δαπανών και βελτίωση της αποτελεσματικότητας, θα πρέπει να ληφθούν περαιτέρω μέτρα προς μια σύνθεση των δημόσιων δαπανών που θα ευνοεί την ανάπτυξη. Εφόσον είναι καλά σχεδιασμένες και εφαρμοστούν αυστηρά, οι επανεξετάσεις των δαπανών αποτελούν αποτελεσματικό εργαλείο για τη βελτίωση της σύνθεσης των δημόσιων δαπανών, μεταξύ άλλων με τη διεύρυνση των περιθωρίων για παραγωγικές και καλά στοχοθετημένες δημόσιες επενδύσεις. Αν και πολλά κράτη έχουν ήδη δρομολογήσει διάφορους τύπους επανεξετάσεων δαπανών (π.χ. Κύπρος, Εσθονία, Λουξεμβούργο, Σλοβακία και Ισπανία), υπάρχουν ωστόσο ακόμη περιθώρια για αύξηση της χρήσης των εν λόγω διαδικασιών, διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής τους, βελτίωση της υποκείμενης μεθοδολογίας και καλύτερη σύνδεση των επανεξετάσεων με τον δημοσιονομικό κύκλο. Τέλος, καθώς σε ορισμένα κράτη μέλη οι επανεξετάσεις σημείωσαν επιτυχία όσον αφορά τον προσδιορισμό τομέων για βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δαπανών, είναι αναγκαίο να μεταφραστούν τα πορίσματα αυτά σε συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής.

**Με την πάροδο των ετών, τα κράτη μέλη βελτίωσαν σημαντικά τα δημοσιονομικά τους πλαίσια και, σε πολλές χώρες, τα πλαίσια αυτά στηρίζουν την εφαρμογή υγιών**

**δημοσιονομικών πολιτικών.** Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα κράτη μέλη στα οποία οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να συνεχιστούν προκειμένου να διαμορφωθεί ένα καλά σχεδιασμένο και αποτελεσματικό δημοσιονομικό πλαίσιο. Συνιστάται στην Κροατία και την Ισπανία να ενισχύσουν τα δημοσιονομικά τους πλαίσια, στη δε Αυστρία και το Βέλγιο να βελτιώσουν περαιτέρω τις αντίστοιχες ρυθμίσεις φορολογικού συντονισμού, ενώ για την Πολωνία κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω ενίσχυση των διαδικασιών του προϋπολογισμού. Ταυτόχρονα, σε άλλα κράτη μέλη, οι μεταρρυθμίσεις βρίσκονται σε στασιμότητα και είναι αναγκαίο να δοθεί νέα πνοή στις μεταρρυθμιστικές προσπάθειες. Επιπλέον, η συνεχής εστίαση στην εφαρμογή είναι καίριας σημασίας σε όλες τις χώρες προκειμένου να διασφαλιστεί ότι τα δημοσιονομικά πλαίσια θα ανταποκριθούν στον στόχο τους να επιτύχουν ή να διατηρήσουν υγιή δημοσιονομική πολιτική.

**Τα συστήματα φορολογίας και παροχών μπορούν να συμβάλουν στη στήριξη της ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς.** Τα καλά σχεδιασμένα συστήματα φορολογίας και παροχών μπορούν να στηρίξουν τις ιδιωτικές επενδύσεις και να βελτιώσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον, να προωθήσουν τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και την απασχόληση, να μειώσουν τις ανισότητες και να συμβάλουν σε μια κοινωνικά και περιβαλλοντικά ανθεκτική οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό, απευθύνθηκε σύσταση προς αρκετά κράτη μέλη να ελαφρύνουν τη φορολογική επιβάρυνση της εργασίας, ώστε να ενθαρρύνουν μια πιο βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

**Δεδομένου ότι η καταπολέμηση του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού αποτελεί προτεραιότητα, η Επιτροπή έχει υποβάλει νομοθετικές προτάσεις με σκοπό να καταστεί το φορολογικό σύστημα πιο διαφανές, πιο αποτελεσματικό και πιο συνεκτικό.** Η μεταφορά της νομοθεσίας της ΕΕ και των διεθνώς συμφωνημένων πρωτοβουλιών θα συμβάλει στον περιορισμό των πρακτικών επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού. Ωστόσο, συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των φορολογικών συστημάτων ορισμένων κρατών μελών, και δη της Κύπρου, της Ουγγαρίας, της Ιρλανδίας, του Λουξεμβούργου, της Μάλτας και των Κάτω Χωρών, μπορούν να χρησιμοποιηθούν από εταιρείες που επιδίδονται σε επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό.

Πλαίσιο 1. Επικαιροποίηση σχετικά με την εποπτεία στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης

Με βάση την αξιολόγηση των προγραμμάτων σταθερότητας και σύγκλισης του 2019, η Επιτροπή έχει επίσης λάβει ορισμένα μέτρα στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Η Επιτροπή συνιστά το κλείσιμο της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος για την Ισπανία. Επομένως, κανένα κράτος μέλος δεν θα υπάγεται πλέον στο διορθωτικό σκέλος του Συμφώνου.

Σύμφωνα με το άρθρο 126 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ, η Επιτροπή εξέδωσε εκθέσεις για τη Γαλλία, το Βέλγιο, την Κύπρο και την Ιταλία στις οποίες εξετάζει τη συμμόρφωσή τους με τα κριτήρια για το έλλειμμα και το χρέος που προβλέπει η Συνθήκη. Όσον αφορά τη Γαλλία, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι, επί του παρόντος, τηρούνται τα κριτήρια για το έλλειμμα και το χρέος. Για το Βέλγιο, η τρέχουσα ανάλυση δεν καταλήγει σε οριστικό συμπέρασμα σχετικά με το κατά πόσον πληρούται το κριτήριο του χρέους. Όσον αφορά την Κύπρο, η Επιτροπή θεωρεί ότι δεν θα πρέπει να ληφθούν περαιτέρω μέτρα που οδηγούν σε απόφαση σχετικά με την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος. Στην περίπτωση της Ιταλίας, σύμφωνα με την ανάλυση θα πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν τηρείται το κριτήριο του χρέους και, ως εκ τούτου, ότι δικαιολογείται η κίνηση διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος λόγω του χρέους.

Η Επιτροπή συνιστά επίσης στο Συμβούλιο να αποφασίσει ότι η Ουγγαρία και η Ρουμανία δεν έχουν αναλάβει αποτελεσματική δράση κατ' εφαρμογή της σύστασης που απηύθυνε το Συμβούλιο τον

Δεκέμβριο του 2018 στο πλαίσιο της διαδικασίας σημαντικής απόκλισης. Για τη Ρουμανία, η εν λόγω διαδικασία κινήθηκε τον Ιούνιο του 2017, αφού διαπιστώθηκε σημαντική απόκλιση το 2016. Για την Ουγγαρία, η διαδικασία σημαντικής απόκλισης κινήθηκε τον Ιούνιο του 2018, αφού διαπιστώθηκε σημαντική απόκλιση το 2017. Επιπλέον, η Επιτροπή απευθύνει προειδοποίηση προς την Ουγγαρία και τη Ρουμανία σχετικά με την ύπαρξη σημαντικής απόκλισης από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξη του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου το 2018. Πρόκειται για την τρίτη προειδοποίηση προς τη Ρουμανία και τη δεύτερη προς την Ουγγαρία. Η Επιτροπή συνιστά στο Συμβούλιο να εκδώσει σύσταση προς την Ουγγαρία και τη Ρουμανία, καλώντας τις χώρες αυτές να ανταποκριθούν καταλλήλως για τη διόρθωση της σημαντικής αυτής απόκλισης.

*Αγορά εργασίας, εκπαίδευση και κοινωνικές πολιτικές*

**Οι συνθήκες της αγοράς εργασίας βελτιώνονται συνεχώς.** Τα ποσοστά απασχόλησης στην ΕΕ βρίσκονται σε πρωτοφανή υψηλά επίπεδα ενώ η ανεργία βρίσκεται στα χαμηλότερα επίπεδα αυτού του αιώνα. Ταυτόχρονα, εξακολουθούν να παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις μεταξύ χωρών, περιφερειών και ομάδων του πληθυσμού. Για να βελτιωθεί η λειτουργία της αγοράς εργασίας συνιστώνται στοχευμένες παρεμβάσεις στο Βέλγιο, τη Βουλγαρία, την Κύπρο, τη Φινλανδία, την Ελλάδα, την Ουγγαρία, την Ιρλανδία, τη Σλοβενία και την Ισπανία, ώστε να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας και/ή η ενίσχυση της ικανότητας των υπηρεσιών απασχόλησης. Η Πολωνία, η Πορτογαλία και η Ισπανία θα πρέπει να αντιμετωπίσουν το υψηλό ποσοστό των εργαζομένων με συμβάσεις προσωρινής απασχόλησης, προωθώντας παράλληλα τη μετάβαση σε θέσεις εργασίας αορίστου χρόνου.

**Η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας εξακολουθεί να αυξάνεται, αλλά παραμένουν οι ανισότητες μεταξύ των φύλων ως προς την απασχόληση και την αμοιβή.** Η κατάσταση αυτή οφείλεται συχνά στα αντικίνητρα για εργασία, στις ανεπαρκείς δυνατότητες εξισορρόπησης επαγγελματικής και προσωπικής ζωής ή στην έλλειψη οικονομικά προσιτών δομών παιδικής μέριμνας και μακροχρόνιας φροντίδας. Συστάσεις για τα θέματα αυτά έχουν απευθυνθεί στην Αυστρία, την Τσεχική Δημοκρατία, την Εσθονία, τη Γερμανία, την Ιρλανδία, την Ιταλία, την Πολωνία και τη Σλοβακία.

**Η πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση και κατάρτιση είναι καίριας σημασίας για την παροχή δεξιοτήτων και ικανοτήτων σε όλους τους πολίτες, σε μια προοπτική διά βίου μάθησης που λαμβάνει υπόψη τις μελλοντικές ανάγκες**. Η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο είναι καίριας σημασίας για την τόνωση της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης, σε συνθήκες αυξανόμενων ελλείψεων και αναντιστοιχιών δεξιοτήτων και ενός μεταβαλλόμενου κόσμου της εργασίας. Ωστόσο, τα επίπεδα δεξιοτήτων παραμένουν χαμηλά για αρκετές πληθυσμιακές ομάδες. Ως εκ τούτου, συνιστάται σε πολλά κράτη μέλη να ενισχύσουν και να εκσυγχρονίσουν τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισής τους. Για παράδειγμα, στη Βουλγαρία, την Κροατία, την Τσεχική Δημοκρατία, την Εσθονία, τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Ιταλία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Σλοβακία και τη Σλοβενία θα πρέπει να εξεταστεί η μελλοντοστραφής απόκτηση δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για την προώθηση της εκπαίδευσης των ενηλίκων. Διατυπώθηκαν συστάσεις προς το Βέλγιο, τη Βουλγαρία, την Κύπρο, την Κροατία, την Ελλάδα, τη Λιθουανία, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία και την Ισπανία για να βελτιωθεί η συνάφεια των οικείων συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας. Συνιστάται επίσης στην Ισπανία να μειώσει την πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου, και στην Κύπρο, την Ελλάδα και τη Λετονία να αυξήσουν τις ικανότητες στον τομέα της

επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Σε αρκετά κράτη μέλη απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες για τη βελτίωση της ποιότητας και της συμμετοχικότητας στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, με ιδιαίτερη προσοχή στις μειονεκτούσες ομάδες, ενώ η Τσεχική Δημοκρατία και η Ιταλία θα πρέπει να ενισχύσουν την ελκυστικότητα του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού.

**Η κοινωνική κατάσταση εξακολουθεί να βελτιώνεται, αλλά παραμένουν κενά όσον αφορά την κάλυψη των συστημάτων κοινωνικής προστασίας και την πρόσβαση στις υπηρεσίες.** Η φτώχεια υποχωρεί, αλλά παραμένει σε υψηλά επίπεδα σε ορισμένα κράτη μέλη. Η φτώχεια των εργαζομένων αποτελεί επίσης πρόβλημα σε αρκετά κράτη μέλη. Επιπλέον, ορισμένες μειονεκτούσες ομάδες, όπως τα άτομα με αναπηρία και τα άτομα που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, αντιμετωπίζουν διαρκείς προκλήσεις. Η εξασφάλιση επαρκούς πρόσβασης στην κοινωνική προστασία για τους εργαζόμενους με άτυπη απασχόληση και τους αυτοαπασχολούμενους είναι καίριας σημασίας για την ευημερία του εργατικού δυναμικού και για την εύρυθμη λειτουργία των αγορών εργασίας. Μέτρα για τη βελτίωση της κάλυψης, της επάρκειας ή της αποτελεσματικότητας του κοινωνικού διχτυού ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων συστημάτων ελάχιστου εισοδήματος, συνιστώνται στη Βουλγαρία, την Εσθονία, την Ουγγαρία, τη Λετονία, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία και την Ισπανία, ενώ στην Κροατία και την Ελλάδα συνιστάται να ολοκληρώσουν συνολικότερες μεταρρυθμίσεις των παροχών κοινωνικής πρόνοιας. Η Βουλγαρία, η Εσθονία και η Φινλανδία πρέπει να διασφαλίσουν καλύτερη πρόσβαση σε ποιοτικές κοινωνικές υπηρεσίες. Μια σύσταση που απευθύνεται στις Κάτω Χώρες αποσκοπεί στην προώθηση επαρκούς κοινωνικής προστασίας για τους αυτοαπασχολουμένους. Συγκεκριμένες συστάσεις για προώθηση της στήριξης των ατόμων με αναπηρία απευθύνονται στην Τσεχική Δημοκρατία και τη Λετονία.

**Μεταρρυθμίσεις των συστημάτων υγείας βρίσκονται σε εξέλιξη σε αρκετές χώρες για να διασφαλιστεί η προσβασιμότητα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης για όλους, ενώ παράλληλα ενισχύονται η οικονομική αποδοτικότητα και η βιωσιμότητα των συστημάτων αυτών.** Τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους, δίνοντας προτεραιότητα στον προσεκτικό σχεδιασμό ολοκληρωμένων μέτρων και στην επιτάχυνση της έγκρισης και της εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων της παροχής υπηρεσιών υγείας. Συχνά απαιτούνται περαιτέρω επενδύσεις προκειμένου να στηριχθούν και να εφαρμοστούν οι μεταρρυθμίσεις των συστημάτων υγείας. Στο πλαίσιο αυτό, συστάσεις για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, της προσβασιμότητας και της βιωσιμότητας της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης απευθύνονται στην Αυστρία, τη Βουλγαρία, την Κύπρο, την Τσεχική Δημοκρατία, την Ελλάδα, τη Φινλανδία, την Ουγγαρία, την Ιταλία, τη Λετονία, τη Λιθουανία, τη Μάλτα, την Πολωνία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία και τη Σλοβενία.

**Ο κοινωνικός διάλογος αποτελεί βασικό παράγοντα για την επιτυχία του σχεδιασμού και της εφαρμογής των πολιτικών.** Η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών βελτιώνει την οικειοποίηση των πολιτικών και οδηγεί σε καλύτερα και πιο βιώσιμα αποτελέσματα των πολιτικών. Ανταποκρινόμενα στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις που διατυπώθηκαν κατά το παρελθόν, ορισμένα κράτη μέλη αύξησαν τις δυνατότητες διαρθρωμένου διαλόγου και τη συμμετοχή των ενώσεων εργοδοτών και των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Δεν υπάρχει ενιαίο μοντέλο που να χρησιμεύει ως σημείο αναφοράς, όμως υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της λειτουργίας του κοινωνικού διαλόγου και αύξησης της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στον σχεδιασμό των πολιτικών σε αρκετά άλλα κράτη μέλη, όπως η Ουγγαρία, η Πολωνία και η Ρουμανία, ενώ σημαντικές προκλήσεις παραμένουν και στην Κροατία και την Ελλάδα.

*Επενδύσεις, πολιτικές ανταγωνιστικότητας και βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος για την επίτευξη υψηλότερης παραγωγικότητας*

**Παράλληλα με την πρόοδο του Επενδυτικού Σχεδίου για την Ευρώπη, δηλαδή του «σχεδίου Γιούνκερ», η ανάπτυξη ενός ολοκληρωμένου θεματολογίου πολιτικής της ΕΕ για τις επενδύσεις παραμένει ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση της τρέχουσας και της μελλοντικής ανάπτυξης.** Αφότου δρομολογήθηκε το Επενδυτικό Σχέδιο για την Ευρώπη, έχουν κινητοποιηθεί και εξακολουθούν να κινητοποιούνται, σε όλους τους στρατηγικούς τομείς της οικονομίας της ΕΕ, σημαντικοί ιδιωτικοί και δημόσιοι πόροι για επενδύσεις, οι οποίοι έχουν δώσει σημαντική ώθηση στην ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Τον Μάιο του 2019, το σχέδιο Γιούνκερ προβλέπεται να κινητοποιήσει επενδύσεις ύψους περίπου 400 δισ. EUR και να δημιουργήσει 750 000 θέσεις εργασίας, αριθμός που αναμένεται να αυξηθεί σε 1,4 εκατ. θέσεις εργασίας έως το 2020. Το σχέδιο Γιούνκερ, όχι μόνο αποδέσμευσε επενδύσεις, αλλά και δημιούργησε σειρά έργων και έδωσε έμφαση σε μέτρα που καθιστούν το επιχειρηματικό περιβάλλον περισσότερο πρόσφορο στις επενδύσεις.

**Τα ταμεία της πολιτικής συνοχής της ΕΕ θα πρέπει να χρησιμοποιούνται με βέλτιστο τρόπο για την ενίσχυση των επενδύσεων στους σχετικούς τομείς πολιτικής.** Αυτό θα συμβάλει επίσης στη μείωση των χρόνιων περιφερειακών ανισοτήτων ανά την ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, οι εφετινές ανά χώρα εκθέσεις και οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις παρέχουν συγκεκριμένη καθοδήγηση για τη διαμόρφωση του προγραμματισμού των κονδυλίων της ΕΕ στο επόμενο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο.

**Η έμφαση που δίνεται εφέτος στις επενδύσεις στην ανάλυση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου βοήθησε, αφενός, να αναδειχθούν εκείνες οι επενδυτικές προτεραιότητες στα κράτη μέλη που έχουν την υψηλότερη μακροοικονομική απόδοση και, αφετέρου, να καταδειχθούν οι ρυθμιστικές και διαρθρωτικές συμφορήσεις που παρεμποδίζουν το μακροπρόθεσμο αναπτυξιακό δυναμικό.** Η ανάκαμψη των επενδύσεων τα τελευταία χρόνια υπήρξε άνιση μεταξύ των διαφόρων τομέων, χωρών και ειδών στοιχείων ενεργητικού. Εξακολουθούν να υπάρχουν διαφορές μεταξύ των επενδύσεων στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα: οι ιδιωτικές επενδύσεις αυξάνονται σταθερά από το 2013 και πλησιάζουν τον μέσο όρο τους πριν από την κρίση, ενώ οι δημόσιες επενδύσεις άρχισαν να ανακάμπτουν μόλις το 2017. Επιπλέον, παρότι οι επενδύσεις αυξήθηκαν σε όλα τα κράτη μέλη, σε ορισμένα από αυτά τα ποσοστά επενδύσεων εξακολουθούν να είναι αισθητά χαμηλότερα από τον μακροπρόθεσμο μέσο όρο που είχαν πριν από την κρίση.

**Πλαίσιο: Ειδικές ανά χώρα συστάσεις στον τομέα των επενδύσεων και της πολιτικής συνοχής της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027**

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δίνει έμφαση εδώ και αρκετό καιρό στον εξέχοντα ρόλο των επενδύσεων στο πλαίσιο ενός «ενάρετου» τριγώνου πολιτικής, το οποίο περιλαμβάνει συνετές δημοσιονομικές πολιτικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.

Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο του 2019 εστιάζεται ακόμη περισσότερο στις επενδύσεις. Οι επενδυτικές συμβουλές που παρέχονται στα κράτη μέλη στο πλαίσιο της παρούσας δέσμης του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου θέτουν σε εφαρμογή τη δέσμευση της Επιτροπής να ενισχύσει τη σύνδεση με τον προϋπολογισμό της ΕΕ και ειδικότερα με τα κονδύλια της πολιτικής συνοχής της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027, λαμβάνοντας υπόψη τις περιφερειακές ιδιαιτερότητες[5].

Η ισχυρότερη σύνδεση μεταξύ του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και των ταμείων της πολιτικής συνοχής της ΕΕ θα οδηγήσει σε καλύτερο και αποτελεσματικότερο προγραμματισμό και, ως εκ τούτου, σε καλύτερες και πιο εστιασμένες επενδύσεις με αποτέλεσμα τη μακροπρόθεσμη αύξηση της παραγωγικότητας και της ανάπτυξης. Αυτή η λειτουργική σύνδεση εξορθολογίζει τις υφιστάμενες διαδικασίες και εξασφαλίζει μεγαλύτερη συνοχή μεταξύ του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών και της χρήσης των ταμείων της ΕΕ χωρίς να δημιουργηθεί πρόσθετη γραφειοκρατία.

Η θεωρητική θεμελίωση του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου μπορεί να κατευθύνει αποτελεσματικά τα κράτη μέλη και την Επιτροπή στο πλαίσιο του διαλόγου που οδηγεί στον προγραμματισμό των ταμείων. Το παρόν πλαίσιο εξηγεί τον τρόπο με τον οποίο οι επενδυτικές κατευθυντήριες γραμμές στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου θα πρέπει να διέπουν τη διαδικασία προγραμματισμού.

Στην ετήσια επισκόπηση του 2019 για την ανάπτυξη, που συνιστά την αφετηρία του Εξαμήνου, απευθύνθηκε έκκληση σε όλα τα κράτη μέλη για πιο στοχευμένες επενδυτικές πολιτικές. Στη φετινή χειμερινή δέσμη των ανά χώρα εκθέσεων αναλύθηκαν οι επενδυτικές ανάγκες κάθε χώρας βάσει θεώρησης των τελευταίων κοινωνικοοικονομικών τάσεων από εμπειρογνώμονες, με έμφαση στην τομεακή ανταγωνιστικότητα και στην ανάγκη να προωθηθεί η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη. Οι περιφερειακές και εδαφικές ανισότητες εντός των κρατών μελών ελήφθησαν υπόψη, κατά περίπτωση. Η εν λόγω ανάλυση στοιχειοθέτησε την άποψη της Επιτροπής για την καλύτερη δυνατή χρήση των κονδυλίων της πολιτικής συνοχής της ΕΕ κατά την περίοδο 2021-2027[6], όπως ορίζεται σε παράρτημα των ανά χώρα εκθέσεων (παράρτημα Δ) που παρέχει κατευθύνσεις σχετικά με τις επενδυτικές προτεραιότητες για τα εν λόγω ταμεία. Τα παραρτήματα αυτά έχουν σχεδιαστεί ως στέρεη βάση για τον διάλογο με τα κράτη μέλη σχετικά με τον προγραμματισμό. Οι επενδυτικές προτεραιότητες που προσδιορίζονται στο παράρτημα Δ κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες (ανάγκες, ανάγκες προτεραιότητας και ανάγκες υψηλής προτεραιότητας) ανάλογα με τη σημασία τους για κοινωνικοοικονομική και εδαφική ανάπτυξη και λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων θεματικής συγκέντρωσης που καθορίζονται στις προτάσεις της Επιτροπής για τα ταμεία της πολιτικής συνοχής της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027. Τα παραρτήματα έχουν ήδη παρουσιαστεί στα κράτη μέλη, μαζί με τα άλλα αναλυτικά πορίσματα των ανά χώρα εκθέσεων, ώστε να ξεκινήσει ο διάλογος για τον προγραμματισμό

[5] Ανακοίνωση της Επιτροπής «Ένας σύγχρονος προϋπολογισμός για μια Ένωση που προστατεύει, ενδυναμώνει και υπερασπίζεται τους πολίτες της» COM(2018) 321 final.

[6] Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής.

της επόμενης γενιάς των ταμείων της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, με στόχο την έγκριση των εγγράφων προγραμματισμού το συντομότερο δυνατόν.

Στην παρούσα εαρινή δέσμη μέτρων, η Επιτροπή υποβάλλει την πρότασή της για τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις έχουν πολύ ευρύτερο χαρακτήρα από τις κατευθύνσεις για επενδύσεις που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα των ανά χώρα εκθέσεων. Οι συστάσεις αναφέρονται στις μεταρρυθμιστικές και επενδυτικές ανάγκες ολόκληρης της οικονομίας. Μπορούν να υλοποιηθούν τόσο μέσω χρηματοδοτικών όσο και μέσω κανονιστικών μέτρων. Αξίζει να επισημανθεί ότι δεν μπορούν να χρηματοδοτούνται με κονδύλια της ΕΕ όλες οι επενδυτικές ανάγκες των κρατών μελών, αλλά τα κονδύλια αυτά μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που προσδιορίζονται στο Εξάμηνο, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαιτεροτήτων τους (όπως οι θεματικές συγκεντρώσεις).

Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις, αν και διαφέρουν ως προς το πεδίο εφαρμογής και τις λεπτομέρειες, συνάδουν με τις κατευθύνσεις για επενδύσεις που παρέχονται στα παραρτήματα των ανά χώρα εκθέσεων, τα οποία επικεντρώνονται αποκλειστικά στις επενδυτικές ανάγκες για τις οποίες προτείνεται συγχρηματοδότηση από τα ταμεία της πολιτικής συνοχής της ΕΕ.

Η πρόοδος όσον αφορά την υλοποίηση των επενδυτικών πτυχών όλων των ειδικών ανά χώρα συστάσεων θα παρακολουθείται στο πλαίσιο των μελλοντικών κύκλων του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η παρακολούθηση της συνεισφοράς των ταμείων της πολιτικής συνοχής της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027 στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις θα βασίζεται στις πληροφορίες που συγκεντρώνονται σε καθιερωμένα φόρουμ και σύμφωνα με καθιερωμένες διαδικασίες (ετήσιες συνεδριάσεις και εκθέσεις αξιολόγησης, επιτροπές παρακολούθησης).

**Σε ολόκληρη την ΕΕ εξακολουθούν να υφίστανται φραγμοί στις επενδύσεις.** Γενικά, τα κανονιστικά εμπόδια, οι θεσμικές ανεπάρκειες και οι φραγμοί στην είσοδο, την άσκηση δραστηριοτήτων και την έξοδο μειώνουν τα επενδυτικά κίνητρα των επιχειρήσεων και παρεμποδίζουν την ανακατανομή των πόρων. Η Επιτροπή έχει ήδη καταβάλει, και θα εξακολουθήσει να καταβάλλει, προσπάθειες για την άρση των κανονιστικών και διοικητικών εμποδίων, σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο. Οι πρωτοβουλίες σε ενωσιακό επίπεδο είναι συμπληρωματικές προς τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις των κρατών μελών. Παρά το γεγονός ότι έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά την άρση των εμποδίων για τις επενδύσεις τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο ΕΕ, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικοί φραγμοί σε όλες τις χώρες και στους διάφορους τομείς πολιτικής. Για παράδειγμα, στην Ιταλία, οι δυσκολίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση περιορίζουν τις επενδύσεις των μικρομεσαίων και των καινοτόμων επιχειρήσεων, ενώ η διοικητική ικανότητα και η αβεβαιότητα σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις περιορίζουν τις επενδύσεις των δημόσιων αρχών. Οι ελλείψεις δεξιοτήτων, οι θεσμικές αδυναμίες και η κανονιστική αβεβαιότητα εξακολουθούν να συγκαταλέγονται στα κύρια εμπόδια για επενδύσεις στη Βουλγαρία. Στην περίπτωση της Πολωνίας, το ασταθές κανονιστικό περιβάλλον και η ανεπαρκής διαθεσιμότητα επαρκώς ειδικευμένου εργατικού δυναμικού σε ορισμένους τομείς εξακολουθούν να αποτελούν εμπόδια. Στην Κύπρο, τα κύρια εμπόδια είναι το υποτονικό επιχειρηματικό περιβάλλον και η πρόσβαση στη χρηματοδότηση .

**Οι επενδύσεις απαιτούν κλίμα εμπιστοσύνης των επιχειρήσεων, προβλεψιμότητα και ασφάλεια δικαίου, καθώς και πλήρη σεβασμό του κράτους δικαίου.** Υπήρξαν σημαντικές κανονιστικές βελτιώσεις σε ορισμένα κράτη μέλη, όπως η Αυστρία, η Σλοβακία και η Σλοβενία, αν και εξακολουθούν να υπάρχουν περιθώρια για περαιτέρω βελτιώσεις. Οι ανταγωνιστές σε παγκόσμιο επίπεδο βελτιώνουν επίσης το επιχειρηματικό τους περιβάλλον

και οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να επικαιροποιούνται συνεχώς ώστε να διατηρείται ένα προβάδισμα στον τομέα της ανταγωνιστικότητας. Η κανονιστική σταθερότητα, η προβλεψιμότητα και το υψηλό επίπεδο θεσμών που βασίζονται στον σεβασμό του κράτους δικαίου, συμπεριλαμβανομένων των αποτελεσματικών και ανεξάρτητων συστημάτων δικαιοσύνης, είναι καθοριστικής σημασίας για τη διατήρηση φιλοεπενδυτικού περιβάλλοντος. Το κράτος δικαίου, η αποτελεσματικότητα των συστημάτων δικαιοσύνης και η καταπολέμηση της διαφθοράς θα βελτιώσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον, παρέχοντας μακροπρόθεσμα οφέλη με τη μορφή επενδύσεων και θέσεων εργασίας. Ορισμένα κράτη μέλη συνέχισαν τις προσπάθειές τους για την καταπολέμηση της διαφθοράς, αλλά το πρόβλημα αυτό εξακολουθεί να είναι οξύ σε αρκετά από αυτά, με αρνητικές επιπτώσεις στο επιχειρηματικό περιβάλλον και τις επενδύσεις. Η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των ερευνών και της δίωξης της διαφθοράς, καθώς και η βελτίωση της πρόληψής της εξακολουθούν να αποτελούν βασικούς στόχους. Η Τσεχική Δημοκρατία, η Κροατία, η Ουγγαρία, η Ιταλία, η Μάλτα, η Κύπρος και η Σλοβακία έχουν λάβει συστάσεις που εστιάζουν στις εν λόγω πτυχές.

**Οι αποτελεσματικές δημόσιες διοικήσεις και οι συνεχείς προσπάθειες για τη μείωση του διοικητικού φόρτου στηρίζουν την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων.** Ο διοικητικός φόρτος εξακολουθεί να αποτελεί τροχοπέδη για τις επενδύσεις, την καινοτομία και την ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Ειδικότερα, οι μικρότερες και οι ιδιαίτερα καινοτόμες επιχειρήσεις υφίστανται σε μεγαλύτερο βαθμό τα βάρη και τις ανεπάρκειες της δημόσιας διοίκησης. Για παράδειγμα, , οι φετινές συστάσεις για τη μείωση του φόρτου και τη βελτίωση διαφόρων πτυχών της αποδοτικότητας και της ποιότητας της δημόσιας διοίκησης, ιδίως για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των δημόσιων συμβάσεων, αφορούν το Βέλγιο, την Κύπρο, την Κροατία, την Τσεχική Δημοκρατία, την Ουγγαρία, τη Λετονία, την Πολωνία, την Πορτογαλία, τη Ρουμανία, τη Σλοβακία, τη Σλοβενία και την Ισπανία. Η επίσπευση του ρυθμού ψηφιοποίησης των δημόσιων υπηρεσιών θα διασφαλίσει υψηλού επιπέδου δημόσιες υπηρεσίες στο πλαίσιο γηράσκοντος πληθυσμού και σκληρά δοκιμαζόμενων δημόσιων προϋπολογισμών. Η διασφάλιση χρηστής οικονομικής διακυβέρνησης μέσω της αντιμετώπισης των αδυναμιών στα πλαίσια της καταπολέμησης της διαφθοράς και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποτελεί προϋπόθεση για μακροπρόθεσμη βιώσιμη ανάπτυξη.

**Οι ελλείψεις και οι αναντιστοιχίες δεξιοτήτων μπορεί να αποτελέσουν μείζονα εμπόδια για τις επενδύσεις.** Υπό το πρίσμα αυτό, οι επενδύσεις στους ανθρώπινους πόρους αποτελούν βασικό συμπλήρωμα των επενδύσεων στην καινοτομία, την έρευνα και τις υποδομές, καθώς προσφέρουν θετικές αποδόσεις όσον αφορά το ανθρώπινο κεφάλαιο, την αύξηση της απασχολησιμότητας του εργατικού δυναμικού και την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Με τη σειρά τους, τα στοιχεία αυτά εκφράζονται σε καλύτερα και πιο ανθεκτικά οικονομικά αποτελέσματα. Ειδικότερα, η βελτίωση των επιπέδων δεξιοτήτων και η αντιστοίχισή τους με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας είναι καίριας σημασίας για την αύξηση της παραγωγικότητας και της προσαρμοστικότητας του εργατικού δυναμικού. Η ύπαρξη εύρυθμων συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης χωρίς αποκλεισμούς μπορεί να συμβάλει στην πρόληψη ή στην άμβλυνση των κινδύνων έλλειψης ή αναντιστοιχίας δεξιοτήτων, οι οποίοι έχουν οικονομικό και κοινωνικό κόστος για την κοινωνία ως προς την απώλεια ευκαιριών ανάπτυξης και τη συρρίκνωση των ευκαιριών απασχόλησης για ορισμένες ομάδες πληθυσμού.

**Η ενίσχυση των δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας είναι καίριας σημασίας για την ανάπτυξη της Ευρώπης.** Σε πολλά κράτη μέλη και περιφέρειες (π.χ. στη Βουλγαρία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Λιθουανία και τη Ρουμανία) υπάρχουν σημαντικά περιθώρια

ενίσχυσης των δεσμών συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων (ιδίως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων), των πανεπιστημίων, των ερευνητικών ιδρυμάτων και των φορέων του δημόσιου τομέα. Η δημόσια στήριξη για ρηξικέλευθες καινοτομίες και για τη δημιουργία και επέκταση επιχειρήσεων υψηλής ανάπτυξης, παράλληλα με ένα πλαίσιο υγιών συνθηκών για την επιχειρηματική έρευνα και την ανάπτυξη, δημιουργεί ευκαιρίες στην αγορά και αυξάνει την ικανότητα καινοτομίας της οικονομίας.

**Η ψηφιοποίηση αποτελεί πολιτική προτεραιότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά πρέπει να αναληφθούν έγκαιρα πρόσθετες προσπάθειες σε πολλά κράτη μέλη.** Η ψηφιοποίηση αποτελεί βασικό μοχλό της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης. Οι παραδοσιακοί τομείς και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις παρουσιάζουν ιδιαίτερη υστέρηση όσον αφορά τον ψηφιακό μετασχηματισμό τους. Η διαδικασία πρέπει να επισπευσθεί σε ολόκληρη την ΕΕ και να τύχει της κατάλληλης στήριξης. Η στήριξη αυτή απαιτεί καλύτερη ευθυγράμμιση των πολιτικών της Ένωσης, των κρατών μελών και των περιφερειών, καθώς και συγκέντρωση δημόσιων και ιδιωτικών πόρων για την αύξηση των επενδύσεων και την ανάπτυξη ισχυρότερων συνεργειών στην ψηφιακή οικονομία και την κοινωνία.

**Τα κενά στις περιβαλλοντικές και ενεργειακές υποδομές έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων εργασίας.** Η μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία, ουδέτερη από πλευράς ανθρακούχων εκπομπών και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων, καθώς και η διαδικασία απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές που συνεπάγεται η οικονομία αυτή, απαιτούν σημαντικές επενδύσεις. Σε ορισμένα κράτη μέλη, ιδίως στην Αυστρία, την Κύπρο, τη Γαλλία, τη Γερμανία, τη Μάλτα, τις Κάτω Χώρες, την Πολωνία, απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες για την επίτευξη των στόχων τους όσον αφορά τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου. Σε πολλά κράτη μέλη απαιτούνται περαιτέρω επενδύσεις σε υποδομές ύδρευσης και αποβλήτων. Η κοινή προσπάθεια για την πραγματοποίηση δημόσιων επενδύσεων και η θέσπιση κινήτρων για την κινητοποίηση πρόσθετων ιδιωτικών επενδύσεων θα καταστήσουν εφικτή την επίτευξη των στόχων της ΕΕ στους εν λόγω τομείς. Η άνοδος της κυκλικής οικονομίας θα απαιτήσει επίσης περιφερειακές και τοπικές δημόσιες επενδύσεις, ώστε να καταστεί δυνατός ο μετασχηματισμός ορισμένων διαδικασιών παραγωγής.

**Οι ανάγκες σε επενδύσεις κεφαλαίου διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών.** Απαιτούνται επενδύσεις παγίου κεφαλαίου σε τομείς, περιφέρειες και χώρες για την αναβάθμιση των παραγωγικών ικανοτήτων. Αυτό ισχύει ιδίως για τις υστερούσες περιφέρειες προκειμένου να συνεχίσουν τη διαδικασία κάλυψης της υστέρησης. Επιπλέον, είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθούν επενδύσεις σε προηγμένες περιφέρειες και τομείς, όπως ο τομέας της αυτοκινητοβιομηχανίας, ώστε να επισπευσθούν οι τεχνολογικές αλλαγές για την αντιμετώπιση των νέων προκλήσεων. Οι επενδύσεις σε άυλα κεφάλαια είναι ιδιαίτερα αναγκαίες σε όλους τους τομείς προκειμένου να διευκολυνθεί η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών.

**Αρκετά κράτη μέλη έχουν σημειώσει περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά την ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.** Ελήφθησαν μέτρα για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων, την ενίσχυση των εποπτικών πλαισίων και τη βελτίωση των πλαισίων αφερεγγυότητας. Παρά τη σημαντική μείωσή τους κατά το τελευταίο έτος, ορισμένα κράτη μέλη εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η κερδοφορία των τραπεζών παραμένει μέτρια και εξακολουθεί να επηρεάζεται από τα υψηλά ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δανείων, τα ανεπαρκή επιχειρηματικά μοντέλα σε αρκετές περιπτώσεις, τις αγορές που χαρακτηρίζονται από πληθώρα τραπεζών και την αστάθεια των χρηματοπιστωτικών αγορών (η οποία επανεμφανίστηκε από το πρώτο εξάμηνο του 2018). Η εποπτεία και η επιβολή των πλαισίων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες εξακολουθούν να αποτελούν πρόβλημα σε διάφορα κράτη μέλη· ειδικές ανά χώρα συστάσεις

απευθύνονται στη Βουλγαρία, τη Δανία, την Εσθονία, τη Λετονία, τη Μάλτα και τη Σουηδία. Ειδικές ανά χώρα συστάσεις απευθύνονται στη Βουλγαρία, την Κύπρο, την Ιρλανδία, την Ιταλία και την Πορτογαλία για την περαιτέρω μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Συνιστώνται επίσης περαιτέρω δράσεις στη Βουλγαρία και την Κύπρο για την ενίσχυση της εποπτείας των μη τραπεζικών χρηματοπιστωτικών τομέων.

**Οι εξελίξεις στην αγορά στεγαστικών ακινήτων μπορούν να επηρεάσουν τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα και, ως εκ τούτου, να απαιτήσουν την ανάληψη δράσης σε ορισμένα κράτη μέλη.** Η στέγη είναι συχνά το κύριο περιουσιακό στοιχείο που κατέχουν τα νοικοκυριά και, ταυτόχρονα, ο δανεισμός που σχετίζεται με τη στέγη αντιπροσωπεύει σημαντικό μερίδιο της συνολικής δανειοδότησης στην οικονομία. Επιπλέον, η έλλειψη επαρκούς και οικονομικά προσιτής στέγης αποτελεί συνεχώς αυξανόμενο πρόβλημα σε αρκετά κράτη μέλη. Για τον λόγο αυτό, συνιστάται στην Ιρλανδία, το Λουξεμβούργο, τις Κάτω Χώρες, τη Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο να μειώσουν τα εμπόδια στην προσφορά στέγης και να εξαλείψουν τις στρεβλώσεις στις αγορές στεγαστικών ακινήτων τους. Δεδομένου ότι τα υψηλά επίπεδα ιδιωτικού χρέους μπορούν να εντείνουν τις κινήσεις στην αγορά στεγαστικών ακινήτων, η μείωση του μεγάλου χρέους των νοικοκυριών είναι σημαντική για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Ως εκ τούτου, συνιστάται στις Κάτω Χώρες και στη Σουηδία να μειώσουν τη μεροληπτική μεταχείριση του χρέους που δημιουργείται κυρίως από το φορολογικό σύστημα, όπως την έκπτωση φόρου για τους τόκους ενυπόθηκων δανείων.

## 4. Το Ευρωπαϊκό εξάμηνο: μια κοινή προσπάθεια των θεσμικών οργάνων και των κρατών μελών της ΕΕ

**Τα κράτη μέλη δημιούργησαν το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης για να συντονίσουν τις οικονομικές πολιτικές τους καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές και κοινωνικές τους προκλήσεις.** Σήμερα το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο αποτελεί μια μοναδική πλατφόρμα για τη διεξαγωγή του διάλογου περί οικονομικής πολιτικής με τα κράτη μέλη της ΕΕ και μεταξύ αυτών. Παρέχει στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη τη δυνατότητα συνεχούς συντονισμού των προτεραιοτήτων της οικονομικής πολιτικής. Ως μέρος του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης, το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο παρακολουθεί, προλαμβάνει και διορθώνει τις οικονομικές τάσεις που θα μπορούσαν να αποδυναμώσουν τις εθνικές οικονομίες ή την ΕΕ στο σύνολό της. Η Επιτροπή βρίσκεται σε συνεχή επαφή με τα κράτη μέλη σε πολυμερές και διμερές επίπεδο, μεταξύ άλλων στις πρωτεύουσες των κρατών μελών με τους αρμόδιους για το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο υπαλλήλους.

**Ο διάλογος αυτός καταλήγει σε μια κοινή ανάλυση μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών της ΕΕ.** Κάθε χρόνο οι συστάσεις της Επιτροπής εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και εκδίδονται επίσημα από το Συμβούλιο ECOFIN, αφού εξεταστούν με άλλες αρμόδιες συνθέσεις του Συμβουλίου.

**Η Επιτροπή έχει αναπτύξει εργαλεία για να βοηθήσει τα κράτη μέλη στην εφαρμογή των ειδικών ανά χώρα συστάσεων.** Για παράδειγμα, η Υπηρεσία Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων βοηθά τις χώρες της ΕΕ να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στο πλαίσιο των προσπαθειών τους για τη στήριξη της δημιουργίας θέσεων εργασίας και της βιώσιμης ανάπτυξης. Η εν λόγω υπηρεσία συντονίζει και παρέχει εξατομικευμένη τεχνική υποστήριξη στις χώρες της ΕΕ, σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής. Η στήριξη παρέχεται κυρίως μέσω του Προγράμματος Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων. Στόχος είναι η παροχή βοήθειας στις χώρες της ΕΕ ώστε να δημιουργήσουν αποτελεσματικότερους θεσμούς, ισχυρότερα πλαίσια διακυβέρνησης και αποτελεσματικές δημόσιες διοικήσεις. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η ικανότητα των χωρών της ΕΕ να σχεδιάζουν και να εφαρμόζουν πολιτικές που στηρίζουν τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το δημοσιονομικό μέσο για τη σύγκλιση και την ανταγωνιστικότητα που συζητείται επί του παρόντος στην Ευρωομάδα θα μπορούσε να παράσχει περαιτέρω κίνητρα για μεταρρυθμίσεις και βασίζεται στην πρόταση της Επιτροπής για το νέο Πρόγραμμα Στήριξης των Μεταρρυθμίσεων που περιλαμβάνεται στο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο για την περίοδο 2021-2027.

**Την τελική ευθύνη για την εφαρμογή των ειδικών ανά χώρα συστάσεων φέρουν τα κράτη μέλη.**

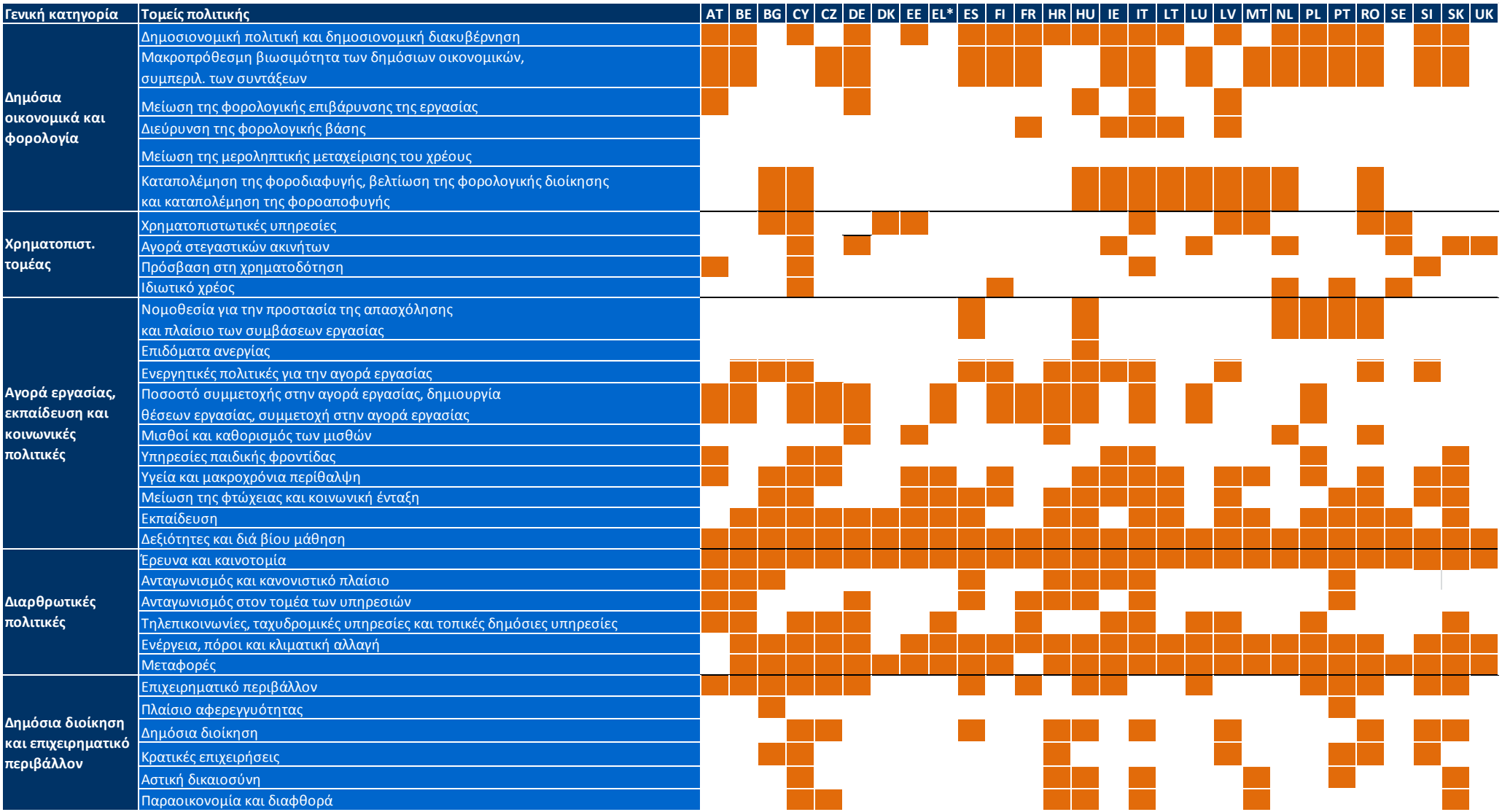
## 5. ΕΠΟΜΕΝΑ ΣΤΑΔΙΑ

**Η Επιτροπή καλεί το Συμβούλιο να εγκρίνει την προτεινόμενη προσέγγιση για τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις κατά την περίοδο 2019-2020 και τις σχετικές αποφάσεις στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.**

**Η Επιτροπή καλεί επίσης τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τις συστάσεις πλήρως και εγκαίρως, σε συνεννόηση με τους κοινωνικούς εταίρους, τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς σε όλα τα επίπεδα.** Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη και τους εθνικούς ενδιαφερόμενους φορείς καθ' όλη τη διάρκεια του Εξαμήνου ώστε να διασφαλιστεί ευρεία ιδία ευθύνη και αποτελεσματική παρακολούθηση και εφαρμογή. Η Επιτροπή προσφέρεται επίσης να παράσχει, κατόπιν αιτήματος, στήριξη για τις μεταρρυθμίσεις στα κράτη μέλη μέσω της Υπηρεσίας Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων και να βοηθήσει τις αρχές να αξιοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα ταμεία της ΕΕ.

**Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου και η σχετική ανάλυση στις ανά χώρα εκθέσεις αποτελούν επίσης αναλυτική βάση για τον προγραμματισμό των κονδυλίων της πολιτικής συνοχής της ΕΕ κατά την περίοδο 2021-2027.** Οι συζητήσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των κρατών μελών θα πρέπει να συνεχιστούν για τον επιτυχή προγραμματισμό των κονδυλίων της ΕΕ σύμφωνα με την ανάλυση και τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

# ΠΙΝΑΚΑΣ 1 - ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΤΟΜΕΩΝ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑ ΧΩΡΑ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ 2019




** Οι καλυπτόμενοι τομείς δεν περιλαμβάνουν τη σύσταση για τη συνέχιση και την ολοκλήρωση των μεταρρυθμίσεων σύμφωνα με τις μεταπρογραμματικές δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο της Ευρωομάδας στις 22/6/2018.*